

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput VII. Idem in Concilio (a) Generali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

- cap. 36. & nos dicemus in cap. 1. de clerico venatore.
10. (l) *Solemnitatibus.*] Natali videlicet Domini, & Pascha. Synodus Aquisgran. can. 78. *Volantia in Natali Domini, & in Pascha tantum quatuor diebus, si est unde comedant, habeant. Si vero non fuerit, inde non requiratur per debitum: si autem Abbas aut monachi abstinere se voluerint, in eorum sit arbitrio.*
- (m) *Obedientia.*] Seu Prioratus, juxta tradita in cap. 1. hoc tit.
- (n) *Prior autem.*] Debet enim eligi unus eandem Religionem expressè professus, qui præsit cæteris, de quo, & ejus officio egi supra in cap. 2.
11. (o) *Reddere rationem.*] Consonat D. Benedictus cap. 2. *sua regule*, ibi: *Sciatque, quia qui suscipit animas regendas, preparat se ad rationem reddendam.* Et cap. 63. *Cogitet semper, quia de omnibus judiciis, & operibus suis redditurus est Deo rationem.* Cujus oneris gravitatem exponit Harphreus lib. 3. *disquisit. monast. tract. 5. disquisit. 4. ad finem.*
12. (p) *Pontifex valet.*] His verbis moti quamplures docti viri existimant, Pontificem non posse dispensare in voto solenni castitatis, ita ut monachus, vel Subdiaconus possint ritè, & validè ma-

trimonium contrahere. Ita docuerunt Sotus lib. 7. *de justitia, quest. 4. artic. 2. & in 4. dist. 38. quest. 2. artic. 2. conclus. 2.* Sylvester verbo *votum 4. quest. 5.* Mandosius *de signatura gratia, verbo Commutatio, column. penult.* alii congesti à Thoma Sanchez lib. 8. *de matrim. disp. 8. num. 6.* Alii tamen, licet in voto solenni castitatis dispensare non posse doceant, tamen in voto paupertatis dispensare valere tenuerunt. Ita Lessius libro 2. *de justitia, cap. 40. dub. 14. num. 112.* Azot. tom. 1. *instit. lib. 12. cap. 7. q. 2.* Sed contrarium, immò tam in voto paupertatis, quam castitatis posse Pontificem dispensare, docuerunt Menochius lib. 2. *de arbitr. casu 421.* Chopinus *de sacra pol. lib. 2. tit. 3. num. 22.* Albertinus *de agnosc. quest. 23.* qui refert Alexand. VI. dispensasse cum Cesare Diacono Cardinali, ut in uxorem duceret filiam Ducis Valentini. Acuña in cap. *de illis 4. 32. dist. 1. num. 5.* Diana part. 8. *tract. 3. resol. 100.* Stephanus Durandus *qq. jur. quest. 7.* Araujo *tract. 1. qq. mor. quest. 19. per tot.* Thomas Delbene p. 2. *de offic. Inquisit. dubit. 236. sect. 66.* Rouffelius lib. 1. *hist. Pontif. jurisdiction. cap. 5.* Martinez à Prado tom. 2. *Theolog. moral. cap. 31. quest. 14. §. 3.* & alii plures, quos congesti in can. 13. *Concil. Illiber.* ubi præsentem textum exposui.

CAPUT VII.

Idem in Concilio (a) Generali.

IN singulis Regnis, sive Provinciis, fiat de triennio in (b) triennium, salvo jure dicere Pontif. commune (c) Capitulum Abbatum, atque (d) Priorum Abbatum proprios non habentium, qui non consueverint tale Capitulum celebrare, ad quod universi conveniant prædicationem canonicam non habentes, apud unum de monasteriis ad hoc aptum, hoc adhibito moderamine, ut nullus eorum plusquam sex (e) electiones, & octo personas adducat. Advocent in hujus charitatis, vel novitatis primordii duos (f) Cisterciensium Ordinis vicinos Abbates, ad præstandum sibi consilium, & auxiliium opportunum, cum sint in hujusmodi Capitulis celebrandis ex longa consuetudine plenius informati: qui absque contradictione duos sibi de ipsis associent, quos viderint expedire: ac ipsi iv. præsent Capitulo universi; ita quod ex hoc nullus eorum sibi auctoritatem prælationis assumat; unde, cum expedierit, providâ possint deliberatione mutari. Hujusmodi verò Capitulum aliquot certis diebus continuè juxta morem Cisterciensium celebratur, in quo diligens habeatur tractatus de reformatione Ordinis, & observantia regulari: & quod statutum fuerit illis quatuor approbantibus, inviolabiliter observetur, omni excusatione, & contradictione, ac appellatione remotis, proviso nihilominus, ubi sequenti termino debeat Capitulum celebrari. Et qui convenierint, vitam ducant communem, & faciant proportionaliter simul omnes communes expensas: ita quod si non omnes poterunt in eisdem, saltem plures simul in diversis domibus commorentur. Ordinentur etiam in eodem Capitulo religiosa, ac circumspecta persona, quæ singulas Abbatis ejusdem Regni, sive Provinciæ, non solum monachorum, sed etiam monialium secundum formam sibi præfixam vice nostra studeant visitare, corrigentes, & reformantes quæ correctionis officio viderint, & reformationis indigere: ita quod si Rectorem loci cognoverint ab administratione penitus admoventium, denuncient Episcopo proprio, ut illum amovere procuret. Quod si non fecerit, ipsi visitatores hoc referant ad Ap. Sed. examen. Hoc ipsum regulares canonicos secundum Ordinem suum volumus, præcipimusque observare. Si verò in hac novitate quicquam difficultatis emerferit, quod per prædictas personas nequeat expediri, ad Ap. Sed. judicium absque scandalo referatur, cæteris irrefragabiliter observatis, quæ concordati fuerint deliberatione provisa. Porrò (g) diocesani Episcopi monasteria sibi subjecta ita studeant reformare, ut cum ad ea prædicti Visitatores accesserint, plus in illis inveniant,

veniant, quod commendatione, quàm quod correctione sit dignum, attentissimè præcaverentes, ne per eos dicta monasteria indebitis oneribus aggraventur, quia sic volumus superiorum jura servari, ut inferiores nolimus injurias sustinere. Ad hoc districtè præcipimus, tam diocesani Episcopis, quàm personis, quæ præerunt Capitulis celebrandis, ut per cens. eccl. appellatione remotà compescant advocatos, patronos, Vicedominos, Rectores, & (h) Conules, Magnates, & milites, seu quoslibet alios, ne monasteria præsumant offendere in personis, aut rebus; & si forsan offenderint, eos ad satisfaciendum compellere non omittant, ut liberiùs, & quietiùs omnipotenti Domino valeant famulari.

NOTÆ.

1. (a) **G**enerali.] Lateranensi videlicet, celebrato sub Innocentio III. ubi cap. 11. reperitur textus hic, & in quarta collectione, sub titulo de statu relig. cap. 2. De hoc Concilio nonnulla adduxi in cap. 1. de summa Trinit.

(b) **Triennio in triennium.**] Consonant Concil. Trident. sess. 15. de regul. cap. 20. in illis verbis: Regularium verò Capitula Provincialia, & Generalia, &c. Probant utilitatem hujusmodi comitorum Tamburin. rom. 3. de jure Abbat. dist. 1. Hieronymus Garcia pol. regul. tract. 6. difficult. 1. & nos aliqua dabimus dum de Concil. Provinciali celebrando agemus in c. cum olim. de accus.

2. (c) **Capitulum.**] Capitulum in materia monastica, seu regulari accipitur pro illo loco, ubi monachi vel religiosi simul conveniunt; quo modo sumitur in Concilio Aquisgran. can. 69. ut ad capitulum prius Martyrologium legatur. Et can. 70. ut ad Capitulum lectio tradatur: dictumque ita fuit juxta veriorum etymologium, quia in ea exedra, seu monasterii parte capitulum aliquod regulae legeretur. Notissimum enim est, manè, antequam monachi exirent ad laborem, olim aliquod regulae capitulum illis fuisse perlectum, cujus moris meminit Smaragdus in præfat. ad Diodorum Monachum, his verbis: [Et quia mos est monachorum, ut regulam B. Benedicti ad capitulum legant quotidie matutinum, volumus ut iste libellus in eorum capitulo legatur vespertino.] Etiam expressè mentio fit in antiquit. Fulden. lib. 3. cap. 12. ibi: Quam manè, & in unum convenimus, & capitulum de regula cum fratribus legebatur. Et quia in eodem loco ea, quæ ad cœnobiticum spectant regimen, solent tractari, hinc ipsa monachorum comitia, conventus, seu synodi, vocari ceperunt Capitula generalia, seu provincialia, ut probat Haaphtenus lib. 8. disquis. tr. 1. disquis. 1. Capitulum ita acceptum definit Joannes Andreas in cap. capitulum, de rescript. his verbis: Capitulum dicitur illa multorum religiosorum congregatio, qui certo aliquo, & determinato tempore ad aliquod peragendum conveniunt in uno. In aliquibus religionibus dicitur congregatio, in aliis, præcipuè Germaniæ, diœta, ut probat Lezana tom. 7. cap. 12. num. 1. Garcia dist. tract. 6. dub. 1. difficult. 1.

3. (d) **Priorum.**] Consonat textus in cap. 2. hoc tit. in 5. compil. ubi ita rescribit Honorius III. [Sanè nostris est auribus intimatum, quod cum ante generale Concilium apud monasterium vestrum, fili Abbas, & Prior sancti Victoris, Abbatum, & Priorum Abbates proprios non habentium, vestro monasterio subjectorum, Ordinis vestri commune confueverit Capitulum celebrari, & per illud de suis claustris extirpari spinas, & tribulos vitorum, & plantari virtutum genimina

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars II.

in eisdem, constitutione in eodem Concilio edita pro reformandi monasterii monachorum, ut in singulis Regnis, sive Provinciis fieret de triennio in triennium, salvo jure diocesano Pontificum, commune Capitulum Abbatum, & Priorum Abbates proprios non habentium, qui non consueverunt tale Concilium celebrare: & extensâ constitutione hujusmodi ad canonicos regulares, juxta sui Ordinis instituta servanda, quidam Abbates, & Priores monasteriorum, qui vestro monasterio sunt subjecti, Ordinis vestri, contempserunt ad hujusmodi Capitulum convenire, qui ex hoc non immeritò præsumuntur habere opera tenebrarum, ac sic ritus celebrandi commune capitulum, qui ex constitutione prædicta debuit fortius observari, in desuetudinem abiit, & in enervationem observantiae regularis. Cum igitur hujusmodi Capituli celebratio sit canonicæ institutionis custodia, eo quod in ipso prava in recitandis, & aspera in vias planas, evellendo nociva, & plantando salubria, dirigantur: disc. v. mandamus, quatenus convocatis Abbatibus, & Prioribus Abbatibus proprios non habentibus Ordinis vestri, monasterio vestro subjectis, & eos qui venire contempserint ad id, dummodo non sint impedimento canonico præpediti, monitione præmissâ per censuram ecclesiasticam, appellatione postpositâ compellentes, celebretis apud sanctum Victorem commune Capitulum more solito, & procedatis in eo, Deum habentes præ oculis, juxta constitutionem Concilii memorati, eadem censurâ facturi, quæ in eo deliberatione providâ fuerint ordinata, firmiter observari: ut autem quæ statuta fuerint magis teneantur memoriter, & serventur, volumus, & mandamus hujusmodi Capitulum annis singulis celebrari.]

(e) **Evectiones.**] De his evectionibus agemus in cap. cum Apostolus. de censib.

(f) **Cisterc. Ordinis.**] Adeo enim piè, religiosè, & doctè Capitula Cisterc. celebrabantur, ut Episcopi, Principes, & alii Prælati ibi convenirent tempore Capituli, non solum ut loca sacra visitarent, verum ut sessiones, virosque admodum modestos venerarentur. Unde juxta ejus Ordinis normam cunctis Religionibus Capitulum celebrandum injungitur in præfenti Concilio; quod non solum cæteræ Religionibus observantur, verum & inter patrias leges transcripserunt, ut refert Manrique tom. 1. annal. Cisterc. ann. 1119. cap. 6. num. 6.

(g) **Diocesani Episcopi.**] Temporibus enim Innocentii III. adhuc plura monasteria non erant exempta à jurisdictione Episcopi, & lege diocesana, ut probavi in cap. licet, de officio Ordin. Unde Episcopi ea visitabant. Concil. Mogunt. c. 20. quod refertur lib. 5. Capitul. Caroli, c. 78. ibi: Missi per quaque loca directi, simul cum Episcopis

uniuscuiusque diocesis perspiciant loca monasteriorum canonicorum, & monachorum, & puellarum, si in apto, & congruo loco sint posita, ubi commodum necessarium possit acquiri, quod ad utilitatem pertinet monasterii, sicut in sancta regula dicitur. Tullen. p. ultim. cap. 9. ibi: Congregationes canonicorum secundum canonicam institutionem à propriis Episcopis strenuè visitentur, & eorum religio, & habitus exquiratur si vita & moribus sint probi, ac officio, & unanimi studio solliciti; à levissimis quoque, & perniciosissimis actibus cauti. Subsidia illorum pià Dominorum providentià exquirantur, & dispensentur. Exemplum Episcopi vastissimam etiam diocesim visitantis habemus in B. Athanasio; eum enim ad iisse non tantum Ecclesias, quæ in civitatibus erant, sed etiam monasteria in solitudinibus, constat ex actis S. Pacomii, ubi ritus, & honores, quibus recipiebatur, referuntur his verbis: Cum solenniter Athanasius superioris Thebaida circumiret Ecclesias, accidit ut ad loca Taleannenium navigio perveniret; quod ubi Pacomius agnovit, statim cum universis monachis in ejus properavit occursum, omnesque gaudentes, & exultantes cum psalmis, & hymnis summum Christi suscipere Sacerdotem. Expressius idem mos refertur in actis S. Eugenii lib. 1. vii. Parum, ibi: Quia mos est apud Aegyptum, quando circum-eunt monasteria Episcopi, ut psallentium eos sequantur exercitibus, supervenit Helenus Heliopolis Episcopus, & cum eo amplius quam decem millia virorum psallentium, ac dicentium: Via iustorum recta facta est, & iter sanctorum preparatum. Probat Acuña in c. nostratum, 85. dist. Germonius lib. 3. de sacr. immituit. cap. 9. Chopinus lib. 1. monast. tit. 2. nu. 12.

Lantdmeter. lib. 2. de veteri mon. part. 2. cap. final. (h) Consules, & Magnates.] Consonant caput luminoso, caput Abbatem, caput quàm sit 18. g. 2. Concil. Hispal. 2. can. 10. ibi: Si quis sacerdotum quodlibet monasterium, aut vi cupiditatis spoliant, aut simulatione aliqua fraudis corvellendum, aut dissolvendum tentaverit, anathema effectus maneat, & a regno Dei extraneus, ne proficiat illi bonum fidei, vel operis ad salutem, qui tante, & tam salutaris vite destruxerit tramitem. Tolet. 4. can. 50. Cabilon. cap. 11. Pervenit ad sanctam Synodum, quod iudices publici contra veterem consuetudinem per omnes parochias, vel monasteria, quas mos est Episcopos circumire, ipsi illicita presumptione videantur discurrere, & clericos, vel Abbatibus, ut coram eis compareant, in viros, atque distinctos, ante se faciant exhiberi, &c. Si presumptione, vel potestate quàm pollet, excepta invitatione Abbatis, aut Archipresbyteri, in ipsa monasteria, vel parochias aliquid fortasse presumserint, à communione sacerdotum eos conveni sequestrari. Meldense can. 41. Providendum est Regi Majestati, ut monasteria, quæ ab hominibus Deum timentibus in sua proprietate constructa, prædecessores illius causâ defensionis, & mundebundis susceperunt, ut liberâ libertate, remotâ spe hereditariâ, de illorum propinquitate ibidem religio observaretur, & nunc in alodium sunt data, quapropter omnes exinde religio funditus est eversa, qualiter cetera fidelium inconcussa permaneant, ne voces eorum contra se ante Deum clamantes, ad iuncto periculo de eorum perditione, qui in iisdem locis necessitate naufragantur condemnabiles sentiant.

CAPUT VIII.

Honorius III. Abbatibus, & monachis in (a) Lombardia, & Marchia
(b) Tarasina constitutis.

EA, quæ pro religionis honestate, ac religiosorum salute providè ordinantur, Apostolice sunt munimine roboranda, ut suscipiantur devotius, & diligentius observentur. Cum ergo per dil. f. Abbatem (c) Montisbelli, quædam capitula nobis fuerint præsentata, quæ ad castigandum transgressiones multiplices, & excessus, quos in quibusdam cenobiis invenerat, videbantur pro salute & honestate vestra laudabiliter statuenda, nos ea examinari, & corrigi fecimus, & præcepimus ut inviolabilitè observetis, quæ sigillis ven. f. n. H. Ostiensis, & N. Tusculanensis Episcoporum muniti fecimus ad cautelam. Ad hæc volumus, & præsentium auctoritate præcipimus, ut Visitatores ad generale Capitulum convocent Abbates, & Priores non habentes Abbates proprios, tam exemptos, quàm non exemptos, Lombardiæ & Marchiæ, qui non consueverunt huiusmodi Capitulum celebrare: providentes ut in ipso Capitulo generali, canonico impedimento sublato, eos qui contempserint, vel neglexerint convenire, sublato cujuslibet contradictionis & appellationis obstaculo, ecclesiasticâ censurâ compellant, & usque ad satisfactionem condignam sententiam, quam in eos ritè tulerint, non relaxent: eadem censurâ facturi, quæ in eodem Capitulo deliberatione providâ fuerint ordinata, firmiter observari: reddituri tam ipsi, quàm Visitatores, & alii, juxta cujuslibet ministerium, Domino, in cujus conspectu nuda sunt omnia, & aperta, in extremo examine rationem, si omnem sollicitudinem, & diligentiam, quæ circa correctionem, & reformationem Ordinis, ac visitationem cenobiorum impendendâ fuerint, neglexerint adhibere. Potrò cum Visitatores secundum statum generalis (d) Concilii ordinati à generali Abbatum Capitulo processerint ad visitationis officium exequendum, de statu monasterio-